

«Farlige utslipp til luft,
vann og grunn forsvinner
med rikdom.»

KJELL ROLAND, KONSULENTFIRMAET
ECON, TIL FOLKEVEFT

Innhold:

95 gauper på to måneder

Gaubebestanden kan i beste fall forbli stabil etter at 95 dyr er felt under årets jakt. Nærmere halvparten av dyrene er felt i Nordland og Nord-Trøndelag.

• side 2

Atomkraft for klimaet?

Miljøvernminister Siri Bjerke vil ikke utelukke at hun aksepterer atomkraft som klimatiltak. Det viktigste er at Norge får mulighet til å gjennomføre billige tiltak i u-land.

• side 3

Radioaktiv aske

Asken fra svenske biobrenselanlegg er radioaktiv som en følge av Tsjernobylulykken. Til tross for dette blir 110 000 tonn aske hvert år spredd i skogen og på usikrede fyllinger.

• side 4

Utbygging ved isbre i Lofoten?

Det kan bli kraftutbygging ved Lofotens største isbre. Om kort tid avgjør Olje- og energidepartementet søknaden fra Hadsel Energi.

• side 7

Hell i spill

Naturvernforbundet gikk med millionoverskudd i fjor takket være spilleautomater, men forbundet mister medlemmer og prosjektstøtte.

• side 8

– Meningsløs forurensning

Kjøkkensvamper fra 3M viste seg å inneholde bunnstoffgiftigen TBT. Forsker Margaretha Adolfsson-Erici ble mildt sagt overrasket over analyseresultatet. (Foto: Andreas Hillergren/Aftonbladet)

Forskerne ved Stockholms universitet fant gift i svamper, sokker, shampo, såpe, tannkrem og tights. Bakteriedrepende tilsetningsstoffer viste seg å være plantevernmidler og fryktede miljøgifter som TBT.

– Produsentene skaper et inntrykk av at bakterier er så farlige at man må tilsette kjemiske stoffer for å bli kvitt dem. Resultatet er meningsløs forurensning, sier forsker Margaretha Adolfsson-Erici.

• side 5

Vernerekord på Dovre

Fylkesmennene i Hedmark, Oppland, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal foreslår å verne hele 4500 kvadratkilometer på Dovrefjell. Hvis forslaget blir vedtatt vil Norge få det største sammenhengende verneområdet i Nord-Europa. Verneplanen tar i bruk alle virkemidler: Nasjonalpark, landskapsvernområder og naturreservater vil ligge side ved side. Et

område i Møre og Romsdal er også foreslått biotopvernet etter Viltloven. – Dette området er påført inngrep i form av vannkraftutbygging. Men området er viktig for villreinstammen. Relnens arealbruk har vært grunnleggende for arbeidet med planen, sier fylkesmiljøvern sjef Endre Persen i Sør-Trøndelag.

• side 7

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør (konst.):

Audun Garberg

Redaksjon:

Jens Petter Toldnæs, Kristian Jahre, Tom Erik Økland

Adresse:

Postboks 342
Sentrum, 0101 Oslo.
redaksjonen@naturvern.no

Besøksadresse:

Skippergata 33
Tlf: 22 40 24 00
Faks: 22 40 24 10
Direkte: 22 40 24 + 25 (Garberg),
23 (Toldnæs), 24 (Jahre)

Neste utgave: 12.5.2000

Abonnement:

230/år (privatpersoner),
600/år (bedrifter)

Annonser:

Tlf: 23 12 20 70.
Faks: 23 12 20 71.

Trykking:

GAN Grafisk AS.
Trykkes på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme adresse som N&M
Bulletin. Web: <http://www.naturvern.no>
E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen

For billig, Bjerke

Norge presser på for å få adgang til billige klimatilta i utviklingsland. Slik kan vi unngå å gjennomføre dyrere tiltak innenlands.

Reglene for klimatilta i utviklingsland skal etter planen bestemmes i november. Foreløpig er det derfor uklart hvilke tiltak som blir akseptert. Norge er blant landene som er mer opptatt av å få tilgang til billige tiltak, enn å sette regler for tiltakene.

Det gjør at den hardt pressede atomindustrien ser muligheten for en mer strålende fremtid. De vil gjerne ha tilgang til raskt voksende markeder i sør, der man ikke har råd til å sette strenge miljø- og sikkerhetskrav. Står valget mellom å akseptere atomkraft som klimatilta, eller ingen kreditt for klimatilta i sør, vil Norge velge det første. Det forteller miljøvernminister Siri Bjerke i dette nummer av N&M Bulletin. Dermed kan man skape et nytt miljøproblem i forsøket på å begrense menneskeskapte klimaendringer.

Et av klimatiltaene Norge aktivt støtter er planting av skog i utviklingsland. I Uganda må anslagsvis 8000 mennesker tvangsflyttes dersom skogplantingsprosjektet til norske Tree Farms gjennomføres, hevder Norwatch i en rapport. Prosjektet skal bidra til at Industrikraft får bygge forurensende gasskraftverk i Skogn.

Landene i sør er ikke forpliktet til å holde utslippene nede. Dermed kan norske bedrifter ende opp med å betale for planting av skog i ett område, mens skogen i naboområdet hugges. Vi risikerer også at tiltak som uansett ville blitt gjennomført, i fremtiden blir stemplet som klimatilta. Legger man frem planer for utbygging av sterkt forurensende industri eller kraftproduksjon, vil selv en liten forbedring av effektiviteten "reduere utslippene".

Tar vi klimatrusselen på alvor må verdens utslipp mer enn halveres. Da kan ikke rike land som Norge kjøpe seg fri fra egne tiltak. At klimatiltaene i nord koster penger, vil dessuten bidra til at vi får utviklet ny og mer miljøvennlig teknologi. Men Norge blir mer og mer desperat etter å finne billige klimatilta. Vi skjønner at vår nye miljøvernminister i utgangspunktet er mot atomkraft, men i et slikt spørsmål er hun nødt til å være tindrende klar – også i internasjonale forhandlinger.

95 gauper felt

I løpet av februar og mars er omlag tyve prosent av gaupestammen i Norge felt. Antall felte hunddyr avgjør bestandens videre utvikling.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Årets gaupejakt ble avsluttet 31. mars. I løpet av jakten, som varer i to måneder, ble det felt til sammen 95 gauper av en kvote på 140 dyr. Med til sammen 44 felte dyr står Nord-Trøndelag og Nordland for nærmere halvparten av den felte kvoten.

Ifølge førstekonsulent Morten Kjørstad ved Direktoratet for naturforvaltning er det vanskelig å si hvordan avskytingen påvirker den norske gaupebestanden totalt sett.

Antall hundyr avgjør

– Det er veldig mange ulike faktorer som slår inn her. Flere fylker har en begrenset hunddyrkvote. Det vil si at jakten stoppes idet maksimalt antall hunddyr er felt. Dette skjedde blant annet i Hedmark, Oppland, Buskerud og Vestfold.

– Hvordan forventer dere at arten utvikler seg der det er felt mange dyr?

– Vi tror at skadetalene går

ned. Spesielt der det er felt et stort antall hunddyr. Det er ingen som ønsker seg flere gauper her i landet. Der hvor hunddyrkvoten er fylt blir bestanden stabil, eller så går den ned.

Fylkesmennene bestemmer

– 95 dyr er et stykke fra totalkvoten på 140 dyr. Ser DN det som uheldig at det ikke er felt flere gauper?

– Det er feil å si "uheldig". Vi går ut fra at de kvotene som er fastsatt er fornuftige. Det er imidlertid fylkesmennene, ikke DN, som fastsetter kvotene i hvert enkelt fylke ut fra hvilken forvaltningspolitikk man har lokalt. Noen fylker ønsker ikke å ha gaupe i det hele tatt, slik som på vestlandet. Der kan man skyte så mange man vil.

To former for gaupejakt er lovlig i Norge; tradisjonell jakt og fellefangst, såkalte båser. Ifølge Kjørstad er de fleste av årets felte gauper skutt.

– Jeg har ikke tallene foran meg, men det er kun et fåtall som er tatt i bås sier han.

Gaupejakt år 2000

Fylke	Kvote (hunddyr i parentes)	Felt/avlivet (hunddyr i parentes)
Finnmark *	1	2
Troms *	15	7
Nordland *	22	20
Nord-Trøndelag	22 (8)	15 (2)
Sør-Trøndelag	1	0
Hedmark	14 (6)	12 (6)
Telemark/Vestfold	12 (4)	8 (2)
Aust-Agder	8 (4)	0
Oppland	12 (5)	9 (5)
Buskerud/Vestfold	12 (3)	10 (3)
Møre og Romsdal *	1	0
Akershus	10 (3)	7 (1)
Østfold	10 (2)	4 (1)
Vest-Agder	Kvotefri jakt	1

I Rogaland, Sogn og Fjordane og Hordaland er det ikke felt noen dyr.

* Kvotefri jakt i deler av fylket Kilde: Direktoratet for naturforvaltning

Norge godtar atomkraft som klimatilta?

Miljøvernminister Siri Bjerke utelukker ikke at Norge aksepterer atomkraft som klimatilta. Hun mener det viktigste er at vi får mulighet til å gjennomføre klimatilta i u-land.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

I løpet av året skal det bestemmes hvordan land kan gjennomføre klimatilta utenfor egne grenser. I-land skal gjennom Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) kunne gjennomføre deler av sine forpliktelser i utviklingsland. Miljøvernere frykter det vil bli mulig å bygge atomkraft som klimatilta.

– Vi er mest opptatt av å få CDM på plass. Jeg ønsker ikke nå å si at vi vil bruke spørsmålet om atomkraft til å stanse arbeidet med CDM, sier Siri Bjerke.

– Må akseptere bruk

Reglene for klimatilta i u-land skal etter planen bestemmes på klimatooppmøtet i Haag mot slutten av november. Innledende forhandlingsrunder holdes i juni og september.

– Norge tar avstand fra atom-

kraft. På den andre siden må vi akseptere at mange land bruker atomkraft. Avgjørende for vår håndtering av saken blir å følge debatten frem mot Haag, sier Bjerke.

– Vil du be de norske forhandlerne om å ta opp spørsmålet om atomkraft?

– Det ønsker jeg ikke å kommentere, sier Bjerke.

Bjerkes forgjenger, Guro Fjellanger, gikk klart mot at atomkraft skulle bli del av CDM. Men Fjellanger tok ikke saken opp i de internasjonale klimaforhandlingene. For selv om atomkraft har blitt heftig diskutert av deltagerne i forhandlingene, har "klimatiltaet" foreløpig ikke stått på den offisielle dagsorden, forteller Norges forhandlingsleder Harald Dovland.

Skogplanting

Planting av skog i utviklingsland, er et annet omstridt klimatilta

Norge støtter. I Uganda må anslagsvis 8000 mennesker tvangsflyttes dersom skogplantingsprosjektet til norske Tree Farms gjennomføres, hevder Norwatch i en rapport.

– Skog bør være en del av diskusjonen i forhandlingene, er Siri Bjerkes knappe kommentar til kritikken.

Bjerke vil videreføre Norges linje i klimaforhandlingene i sin helhet. Nøkkelordet er "kostnadseffektivitet" – det vil si at klimatilta gjennomføres der de er billigst. Og nettopp prisen gjør det aktuelt å gjennomføre tiltakene i utviklingsland.

▼ fakta

- Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) er en del av Kyoto-protokollen.
- CDM skal gjøre det mulig for I-land å oppfylle deler av sine forpliktelser gjennom klimatilta i utviklingsland.
- Den endelige reglene skal etter planen bestemmes på klimatooppmøtet 13. - 24. november i Haag.

Nye arter i Norge

Lattermåke, japanstormsvale, åkersanger, myrteparula og mongolpiplerke er registrert og godkjent som nye arter i Norge, går det fram av en rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl.

Grønlandsmåke er registrert og godkjent som ny underart her i landet.

Mer plastretur

73 prosent av plastemballasje ble gjenvunnet i 1999. Året før ble bare 54 prosent gjenvunnet, skriver selskapet Plastretur AS i sin årsmelding. Men heller ikke i fjor klarte næringslivet å oppfylle avtalen med Miljøverndepartementet om 80 prosent gjenvinning.

Grønne hvitevarer er bra butikk

Såkalte miljøtilpassede produkter er god butikk for svenske Electrolux. Ifølge konsernsjef Michael Treschow står industri-gigantens grønne vareutvalg bare for 20 prosent av salgsvolumet, men for hele 31,4 prosent av fortjenesten.

Ifølge det svenske bladet MiljøRapporten har Electrolux nå et stort antall energisparende og PVC-frie produkter.

– Vårt ansvar handler først og fremst om drivhuseffekten og tilgang på rent vann, sier Treschow.

Vi støtter Norges Naturvernforbund:

• Energiråd Hedmark AS

Trondheim kommune
Miljøavdelingen

Kjøp ikke søppel!

- Kjøp produkter med lang levetid som lar seg reparere
- Unngå engangsprodukter

Flere tips om hvordan du kan skape mindre avfall finner du på:

www.kildesortering.org

Havnepris til Naturvernforbundet

Norges Naturvernforbund har fått Oslo havnevesens miljøpris for 1999.

"Gjennom sitt engasjement i Den store giftjakten 1998 og Sommer-toktet 1999 har Norges Naturvernforbund satt fokus på et meget alvorlig miljøproblem. Det er skapt bevissthet om problemet med miljøgifter i sedimenter som kan opptas av organismer i sjøen," skriver havnevesenet i sin begrunnelse. De håper Natuvern-

forbundets engasjement skaper forståelse og aksept for opprydding av forurensete sedimenter i Oslo havn. Noe havnevesenet mener vil være en stor forbedring av vannkvaliteten i indre Oslofjord.

Prisen er en akvarell av kunstneren Kåre Tvetter.

Radioaktiv aske i svenske skoger

I Sverige viser det seg at asken fra biobrenselanlegg er radioaktiv. Hvert år produserer Sverige 110 000 tonn aske som lovlig dumpes i skogen og på usikrede deponier.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Effektene av Tsjernobyl fortsetter 14 år etter ulykken. Radioaktiv aske fra biobrenselanlegg dumpes lovlig i svenske skoger og på fyllinger, skriver Dagens Nyheter. Trevirke fra de områdene som ble hardest rammet av Tsjernobyl-ulykken er verst forurenset. Og det er ikke små mengder det dreier seg om. Hvert år produseres totalt 110 000 tonn

aske fra svensk bioenergi-produksjon. Av det har mellom 300 og 700 tonn aske et cesiuminnhold over grenseverdien på 5000 becquerel per kilo.

Pågår til 2008

Så langt har også denne asken blitt deponert i skogen eller på vanlige fyllinger. Først nå har Strålskyddsinstytutet (SSI) kommet med forslag til hvordan radioaktiv aske skal behandles. Men foreløpig er det bare anbe-

falinger, først i 2008 er samtlige fyllinger klare til å håndtere radioaktiv aske.

Spres til nye områder

På grunn av den økte anvendelsen av biobrensel i Sverige øker nå risikoen for at cesiumholdig aske spres på steder som ikke har vært rammet av radio-

aktiv forurensning fra Tsjernobyl.

Ifølge SSI er ikke den såkalte eksternstrålingen farlig for mennesker.

– Men om noen, gud forby, skulle bosette seg på askehaugen, snakker vi om helt andre doser, sier fysiker i SSI, Hans Möre. ■

▼ fakta

- Cesium 137 er et radioaktivt stoff som falt ned i store mengder etter Tsjernobylulykken i 1986.
- Cesiuminnholdet i mat, aske og andre produkter måles i becquerel per kilo.
- Halveringstiden for cesium 137 er 30,23 år
- Cesium er beslektet med kallium og følger med kallium i næringskjeden. Det tas opp av vekster og overføres til melk og kjøtt hos dyr. Hos mennesker hopes det først og fremst opp i musklene.

Stabilt utslipp av klimagasser

Samlet utslipp av klimagasser fra industriland har vært stabilt på 90-tallet. Mens utslippene går opp i vest, går de ned i øst.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

FNs klimakonvensjon slår fast at rike land ikke skal ha større utslipp av klimagasser i år, enn de hadde i 1990. I gjennomsnitt ser det ut til at de 38 såkalte "anneks 1-landene" klarer å nå målet. Anneks 1 består av de rikeste industrilandene, samt de fleste land i Øst-Europa.

– Foreløpige tall viser at målsettingen vil oppnås for anneks 1 som et hele. Det er ikke et resultat av politiske tiltak, men skyl-

des at Øst-Europa og det tidligere Øst-Tyskland er inkludert. Andre land som Japan, USA og Norge øker utslippene, sier Michael Zammit Cutajar, eksekutivsekretær i FNs klimakonvensjon. Cutajar deltok på Miljøverndepartementets høring om utslippkvoter i mars.

I 1990 tilsvarte utslippene drivhusgasser fra de 38 landene 17,9 milliarder tonn CO₂. Norges utslipp av klimagasser økte med 9 prosent fra 1990 til 1999, viser tall fra Statistisk Sentralbyrå.

Nye forpliktelser

Kyoto-avtalen binder 38 land til å redusere utslippene med til sammen 5,2 prosent fra 1990 til perioden 2008 til 2012. Innen 2005 skal landene starte forhandlingene om nye forpliktelser fra 2013.

– Det vil ikke bli enklere, kuttene må bli større hvis målene i konvensjonen skal oppfylles, sier Cutajar.

Han viser til at klimakonvensjonen skal få utslippene ned på

et nivå som gjør at man unngår farlige klimaendringer.

U-land

U-landenes utslipp av klimagasser vokser også kraftig. Kina vil om få år gå forbi USA som verdens største utslippskilde.

– Behovet for forpliktelser for u-land er et konfliktområde. Vi må se på forskjellige typer forpliktelser med utgangspunkt i landenes økonomi, sier Cutajar. ■

Ny redaktør i N&M Bulletin

Audun Garberg (28) er konstituert som redaktør i N&M Bulletin. Han overtar for Tom Erik Økland som er delvis sykmeldt.

Garberg har tidligere jobbet som journalist i blant annet Naturvernforbundets publikasjoner, Bellona Magasin og Natur og Samfunn. ■

Gift i kjøkkensvamper

Forskerne ved Stockholms universitet trodde knapt nok sine egne øyne da de så analyseresultatene: Kjøkkensvamper inneholdt giften TBT og sprøytemiddel.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Tributyltinn, eller TBT, er så giftig at stoffet for flere år siden ble forbudt som begroingshindrende middel i bunnstoff til småbåter. Likevel brukte selskapet 3M stoffet i vanlige kjøkkensvamper. Forsker Margaretha Adolfsson-Erici ble overrasket da hun fant stoffet, og sjekket konkurrerende produkter. I en annen svamp fant hun det soppdrepende middelet diklorofen, som er både miljø- og helse-skadelig. I andre svamper fant hun triklosan, et middel skapt for å drepe bakterier, men som også er giftig for vannlevende organismer.

– Flere selskaper skaper et inntrykk av at bakterier er så farlig at man må bruke produkter som dreper dem. Det fører til helt meningsløs forurensning, sier Adolfsson-Erici til N&M Bulletin.

Giftige sykkelbukser

Men det stoppet ikke med kjøkkensvampene. Stockholms universitet samlet inn en rekke andre produkter som var markedsført som "bakteriehemmende". Sportssokker, sykkelbukser, ileggssåler, skjærebrett av plast og undertøy ble analysert. Alle viste seg å inneholde triklosan.

– Produsentene baker stoffet inn i fibre i produktene sine, slik at det avgis sakte, men sikkert. Vi analyserte triklosaninnholdet i sportsstrømper, og vasket deretter strømpene 14 ganger. Etter vask var halvparten av stoffet borte, forklarer Adolfsson-Erici.

Ifølge 3M produseres ikke de TBT-holdige svampene lenger. Men andre 3M-svamper skal fortsatt inneholde triklosan, ifølge Adolfsson-Erici.

– Vi analyserte bare en type svamp, men selskapet innrømmet at de brukte triklosan i alle svamptypene som var merket som bakteriehemmende, sier den svenske forskeren.

Puss, puss...

Triklosan finner du også i norske produkter. Blant annet i tannkrem.

– Triklosan brukes i såkalte total-tannkremer, og også i enkelte shampooer og såper. Stoffet er tilsatt for å dempe bakterievekst. For kort tid siden ble det framlagt undersøkelser som antyder at bakteriene kan opparbeide resistens mot stoffet. Derfor har vi bedt Folkehelsen om å sjekke stoffet nærmere, forklarer Tor Øystein Fotland, førstekonsulent i Statens Næringsmiddeltilsyn.

Prosjektleder Christian Dons

i Statens forurensningstilsyn sier at det er lite data om miljøskadevirkningene av triklosan.

Nytt EU-direktiv

Dons jobber med innføringen av et nytt EU-direktiv som legger opp til godkjenning av stoffer som er lagd for plantevernbruk, men som tilsettes i andre produkter.

– Dette direktivet vil blant annet omfatte stoffer som triklosan og diklorofen. De første årene vil gå med til å undersøke

stoffene nærmere. Deretter blir det bestemt om stoffene kan brukes i andre produkter enn plantevernmidler, eller om de skal forbyes, forklarer Dons.

Det nasjonale systemet for å følge direktivets intensjoner skulle egentlig vært på plass i løpet av mai, men Dons regner med at høringen for den nasjonale forskriften først vil være klar til sommeren.

– Ingen av landene som omfattes av direktivet er i mål med dette arbeidet, sier Dons. ■

Sjekk våre miljø@ker:

namiko.no

Porten til naturfag på nett

www.oslokommune.no

NORGES BONDELAG

Fakta og nyheter fra norsk landbruk:

www.bondelaget.no

VEIDEKKE

www-veidekke.no

Røvet ørnens "påskeegg"

Et havørnreir i Osen kommune ble plyndret for egg langfredag. Politiet, som ser meget alvorlig på saken, fikk melding om eggtyveriet fra en person som en dag tidligere hadde oppdaget reiret. Da han kom tilbake dagen

etter var eggene forsvunnet.

– Det var verken rester etter skall eller spor etter rovdyr ved reiret. Vi frykter at noen kan ha tatt eggene, sier lensmann John Wold ved Bjørnør lensmannskontor til Adresseavisen. ■

Bulletinen som bokmerke

Natur & miljø Bulletins syv siste årganger:
www.naturvern.no

Kalenderen

3. - 5. mai: Avfallskonferansen 2000, Grieghallen, Bergen. Arr: Norsk renholdsverk-forening, tlf: 22 11 40 43.

9. mai: Energikonferanse i Oslo. Arr: Klimaalliansen 2000, tlf: 23 32 74 15.

9. mai: Seminar om grønn strøm fra vannkraft, Trondheim. Arr: SINTEF Bygg og miljøteknikk, NTNU og Energiforsyningens Fellesorganisasjon. Tlf: 73 59 23 59.

10. - 11. mai: Konferanse om Nasjonal transportplan, Oslo. Arr: Transportøkonomisk institutt, tlf: 22 57 38 00.

22. - 24. mai: Kurs om skogbruk og vannforvaltning, Marks kommune i Sverige. Arr: Fylkesmannen i Østfold, tlf: 69 24 75 00.

25. mai: Bioenergidag på Hadeland - Bioenergi i praksis, Hadeland. Arr: Energi-gården, tlf 61 33 60 90. www.energi-garden.no

25. mai: Globalt miljøministermøte, Malmö i Sverige. Arr: FN's miljøprogram, Tlf: + 41 22 917 82 72.

5. - 9. juni: Den sjettede verdenskongressen om miljø og helse, Oslo. Arr: The International Federation of Environmental Health and Forum for miljø og helse, tlf: 22 00 16 40 www.fmh.no

15. - 16. juni: Friluftskonferanse i Sarpsborg. Arr: Oslofjordens Friluftsråd, tlf: 67 55 49 90.

15. - 18. juni: Internasjonal konferanse om utdanning innenfor fornybare energikilder, Universitetet i Oslo. Arr: Vest-Telemark Ressurs-senter, tlf: 35 07 91 00

16. - 18. juni: Friluftslivmesse i Kristiansand. Arr: Game & Conservation, tlf: 66 77 60 90.

Delt syn på ansvar for snøscooterkjøring

Miljø- og energikomiteen er uenige om hvem som bør ha ansvar for forvaltningen av snøscooterkjøring.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Stortingets energi- og miljøkomite har behandlet et endringsforslag til loven om motorferdsel i utmark. Forslaget er fremmet av tre Fremskrittsparti-representanter, som vil overføre enda mer av forvaltningen av snøscooterkjøring til lokale politikere.

Avviser forslaget

Miljø- og energikomiteen har avgitt delt innstilling på lovendringsforslaget. Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet,

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, går inn for å avvise forslaget. De viser til den varslede Stortingsmeldingen om friluftslivet, der de forventer at regjeringen gjennomgår reglene for snøscooterkjøring.

Komiteflertallet understreker at det er viktig å ikke svekke lovens formål om at hensyn til naturmiljø, biologisk mangfold og trivsel ivaretas. De innrømmer også at det er behov for å endre dagens regler, blant annet med sikte på å klargjøre kommunenes rolle i motorferdsel forvaltningen. De vil likevel ikke åpne for at an-

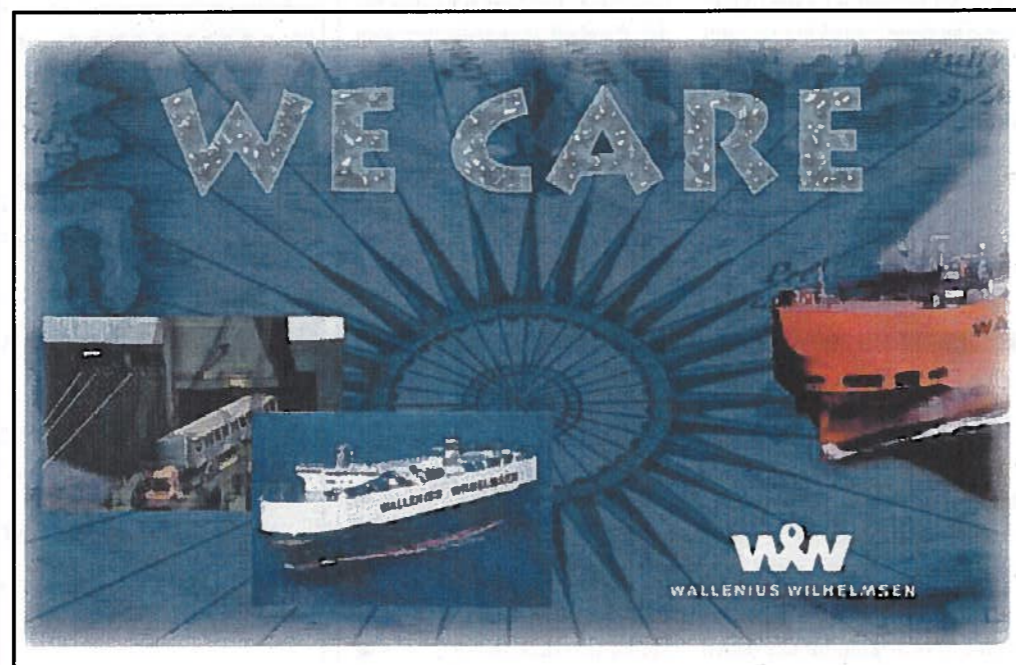
svaret for forvaltningen overføres til kommunene slik Frp-representantene ønsker.

Snøscooterturisme

Høyre og Frp vil ha større fleksibilitet i regelverket. De viser til at det er store geografiske forskjeller i Norge og at det i områder med spredt bosetting og store avstander er behov for motorisert ferdsel i utmark. Dessuten peker de på potensialet for snøscooterturisme som har hatt stor suksess i Sverige og Finland.

Komitemedlemmene fra Frp stiller seg selvsagt bak det opprinnelige forslaget fra sine partikolleger, mens Høyre ber regjeringen komme tilbake med et nytt lovendringsforslag. Høyre mener loven må endres slik at den enkelte kommune gis myndighet til å opprette merkede løyper for scooterkjøring. Loven må dessuten åpne for kjøring på skogsbilveier og vassdrag hvor det er lovlig å kjøre motorbåt.

Saken skal etter planen behandles i Stortinget 11. mai. ■

Vern fra Lillehammer til Møre

Forslaget til ny verneplan for Dovrefjell innebærer vern av et sammenhengende naturområde på 4500 kvadratkilometer. Det kan bli ny nord-europeisk rekord.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Det er fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Hedmark, Oppland og Møre og Romsdal som har utarbeidet forslaget til verneplan. De fire fylkene tok hardere i enn mange hadde forventet da grenselinjene skulle trekkes opp.

– Blir forslaget endelig vedtatt vil vi få vernet et stort og unikt økosystem. Planarbeidet har tatt utgangspunkt i villreinsens arealbruk. Det er årsaken

til at området ble så stort, forklarer Endre Persen, fylkesmiljøvern-sjef i Sør-Trøndelag.

Verner utbygde områder

Det sammenhengende verneområdet blir et lappeteppes av vernekategorier. Nasjonalpark, landskapsvernområder og naturreservater vil ligge side ved side. I tillegg foreslår fylkesmannen i Møre og Romsdal et område biotopvernet etter Viltloven.

– Dette området er påført inn-grep i form av kraftutbygging, og

falt dermed utenfor de andre vernekategoriene. Likevel ville vi ha området vernet, siden det er en del av villreinsens bruksområde. Ved å bruke Viltloven forhindrer man ytterligere inn-grep i området, forteller Persen.

I dag er det vernet omtrent 400 kvadratkilometer i det aktuelle området. Med ytterligere 4100 kvadratkilometer vil Norge få det største landskapsvernområdet i Nord-Europa. Arealet er faktisk dobbelt så stort som Vestfold fylke.

Lokal motstand

Oppdal kommune vil merke verneplanen godt. Kommunen på 2370 kvadratkilometer har allerede mellom 600 og 700 kvadratkilometer vernet. Hvis fylkesmennenes forslag blir gjennom-

ført vil til sammen mer enn 1400 kvadratkilometer bli vernet.

– I forbindelse med den lokale høringen leverte kommunestyret en kritisk uttalelse til planene. Etter politikernes mening ble verneområdet for stort, forteller Arild Hoel, avdelingsjef i kommunens avdeling for miljø, næring og kultur.

Ifølge Hoel føler kommunen at man får et statlig vedtak tredd over hodet. Riktignok fikk kommunen tilbud om å overta ansvaret for landskapsvernområdene sine, men staten ville ikke bidra med midler til driftsarbeidet.

– Vi har ikke kapasitet på vår miljøavdeling til å ta hånd om dette ansvaret. Uten ekstra midler må vi si nei til tilbudet, forteller Hoel. ■

Vil bygge ut perle i Lofoten

Hadsel Energiverk ønsker kraftutbygging ved Lofotens største isbre. Norges vassdrags- og energidirektorat ser svært negative konsekvenser for naturen, men anbefaler utbygging.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Hadsel energiverk ønsker kraftutbygging ved Blåskavlen – Lofotens største isbre. Utbyggingen omfatter også tørrlegging av elver og oppdemning av Trollfjordvatnet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) støtter søknaden om utbygging. Miljøverndepartementet går mot utbygging. Det samme gjør en samlet miljøbevegelse.

– Utbyggingen gir bagatellmessig gevinst mot store irreversible inngrep i naturen, sier Gunnar Bremnes i Aksjonsgruppen for bevaring av Trollfjordområdet. Han viser til at kraft-

høy og 75 meter lang demning ved Trollfjordvatnet

– Demningen skal bygges på det eneste stedet man kan oppholde seg ved vatnet. Resten ligger som et øksehugg i fjellet, med bratte berg, sier Bremnes.

Departementet mot

Miljøverndepartementet er soleklar i sitt brev til Olje- og energidepartementet (OED): "...vi vil sterkt frarå at det gis konsesjon til alternativ A og C. Etter vår erfaring er det meget sjelden at skadene og ulempene så klart er av større betydning enn de fordelene som reguleringen vil medføre..."

Både Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen i Nordland har kommet til samme konklusjon.

Får Miljøverndepartementet tilslutning fra resten av regjeringen gjenstår alternativ B. Det innebærer bare oppdemning av Trollfjordvatnet. Direktør Jacob N. Jacobsen i Hadsel Energiverk sier til N&M Bulletin at dette alternativet ikke er aktuelt for

selskapet på grunn av dårlig lønnsomhet.

Avviser kritikken

Jacobsen mener Miljøverndepartementet har misforstått, og sier at isbreen ikke vil bli berørt ved full utbygging. Det vil heller ikke bli snakk om store fyllmasser eller tørrlegging av elver, hevder Jacobsen.

– Terrenget blir slett ikke tørrlagt. Vi regner med at vannreduksjonen blir 50 prosent, sier Jacobsen.

NVE anbefaler at det gis konsesjon for utbygging av Trollfjord Kraftverk, men innsister på store naturverdier står på spill. "...vissheten om at Blåskavlen, som et enestående naturdokument og uberørt naturområde, ikke har sine naturlige prosesser intakt oppleves som svært negativt", skriver NVE i sitt brev til OED. Konklusjonen er likevel at fordelene ved full utbygging er større enn ulempene.

OED vil i løpet av kort tid ta en avgjørelse i saken. ■

Nytt magert år for Norges Naturvernforbund

Færre medlemmer, svikt i annonseinntektene, mindre prosjektstøtte og færre ansatte: 1999 ble et nytt magert år for Naturvernforbundet. 20 spilleautomater sørget for millionoverskudd likevel.

N&M Bulletin
JON BJARTNES

Naturvernforbundets regnskap for 1999 viser et overskudd på 2,6 millioner kroner. 1,8 av disse millionene kom fra forbundets spilleautomater. Resten skyldes forsiktig pengebruk i sekretariatet, med nye og billigere lokaler og stadig færre utførte årsverk. Overskuddet går til betaling av gjeld.

Gjeldfri i 2001?

Etter den akutte økonomiske krisen i Naturvernforbundet, som toppet seg sommeren 1998 med trussel om konkurs, fikk forbundet en gjeldsordning med sine kreditorer. Ordningen forutsatte to millioner i årlig overskudd. Per i dag ligger forbundet nesten to millioner foran skjema.

– Dersom vi fortsetter på samme måte skal gjelda til de eksterne kreditorerne være betalt neste sommer, sier økonomisjef Marius Gjerset.

Generalsekretær Jørund Ubøe Soma er fornøyd med det økonomiske resultatet.

– Isolert sett er fjorårets overskudd et sterkt resultat, og Naturvernforbundet er nå over den verste økonomiske krisen. Men vi trenger fortsatt stram økonomistyring. Ifølge budsjettet for 2000 skal vi ha et overskudd på en million også i år, sier Ubøe Soma.

Automatiske inntekter

Størsteparten av overskuddet i 1999 stammer fra 20 spilleautomater, som Naturvernforbundet har konsesjon til å drive. I fjor mente ledelsen at dette ikke var noen heldig måte å skaffe penger på. Ikke desto mindre blir automatinntektene stadig viktigere for forbundet: En drøy million i 1998 ble til 1,8 millioner i 1999.

– Pengene kommer vel med. På sikt vil vi jobbe med systemer som kan frigjøre oss fra automatinntektene. Men per i dag har vi ingen svar på hvordan vi kan finne alternativ dekning for det bidraget automatene gir, sier Ubøe Soma.

Annonsevlkt og færre medlemmer

Betydningen av spilleautomatene vokser ikke bare i kroner og øre: Enda viktigere blir de hvis man ser på hvilken andel de utgjør av forbundets samlede inntekter. I 99-regnskapet peker nemlig alle andre piler nedover: Den totale omsetningen sank. Forbundet fikk færre prosjektmidler enn året før. Annonseinntektene gikk ned, og det kraftig:

– Annonseinntektene sank omtrent like mye som inntekten fra spilleautomater vokste, sier Ubøe Soma.

Dessuten sank bidraget fra forbundets medlemmer: Drøyt 21.000 medlemmer i 1998 ble til rekordlave 18.680 i 1999.

Det koster å spare

– Vi må bare konstatere at vi ikke har klart å gjøre noe med medlemsnedgangen, sier Ubøe Soma. Han mener den økonomiske sparelinjen forklarer mye av nedgangen.

– I likhet med andre medlemsorganisasjoner rammes nok også vi av en generell tendens til synkende oppløsning. Men det

er også en viktig del av forklaringen at vi de siste åra har brukt lite ressurser på verving, organisasjonsbygging og utvikling av tilbud til medlemmene. Det er ingen tvil om at den harde økonomiske linjen vi har kjørt de siste årene har gitt oss et etterslep av uløste oppgaver. Du kan slanke deg, men ikke til evig tid, sier Ubøe Soma. ■

Svake svensker

Også den svenske Naturskyddsföreningen sliter tungt. Først forsvant medlemmene. Nå forsvinner også kompetent personell på løpende bånd.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Rapporter om medlemsras har strømmet fra Svenska Naturskyddsföreningen de seneste årene. For en forening som er avhengig av medlemsstøtte for å drive sitt arbeid er dette naturligvis alvorlig. De siste to årene har sekretariatet også gjennomgått en betydelig slanking. I tillegg til medarbeidere som har blitt tvunget til å slutte har en rekke nøkkelpersoner gått til andre jobber, skriver det svenske bladet Miljö-Rapporten.

Sjefene slutter

Nylig lakk det ut opplysninger om at Naturskyddsföreningens leder, Göran Enander, går av til sommeren. Samtidig slutter generalsekretær Louise Adelborg, uten at hun har noen ny jobb å gå til.

Adelborg ble ansatt for to år siden og har vært øksesvinger i den slankeprosessen. Naturskyddsföreningens sekretariat har vært gjennom. Hun har holdt

en lav profil utad og overlatt mye av mediaarbeidet til den populære og høyt profilerte visgeneralsekretæren Svante Axelsson.

Tung tautrekking

Göran Enander har bare vært leder i to år. Ifølge MiljöRapporten har organisasjonen slitt tungt med en nærmest evig tautrekking mellom klassisk naturvern og det mer moderne miljøpolitiske lobbyarbeidet. Den sannsynlige utviklingen for Naturvernforbundets svenske søsterorganisasjon er at Axelsson får en sterkere posisjon. Spørsmålet er om han alene kan få tautrekkerne til å dra i samme retning, slik at organisasjonen blir trukket opp av hengemyra. ■

Annonsér i
N&M Bulletin
Ring 23 12 20 70

Natur & miljø Bulletin